

2. BÖLÜM

DIŞ TİCARET POLİTİKASI

DIŞ TİCARET POLİTİKASI

Dış Ticaret Politikası; devletlerin dış ticarete müdahale konusunda izlediği yöntemlere denir.

Yani ithalat ve ihracatı sınırlandırmak veya özendirmek amacıyla yapılan her türlü önlemlerdir.

1.Dış Ticaret Politikasının AMAÇLARI:

- *Ekonominin belli bir seviyeye kadar dış rekabetten korunması
- *Dış ödemeler dengesizliklerinin giderilmesi
- *Ekonomik kalkınmanın sağlanması
- *İç piyasadaki aksaklıkların giderilmesi ve istikrarın sağlanması
- *Ekonominin uluslararası piyasalara açılması
- *Hazineye ithalat veya ihracata konulan vergiler yoluyla gelir sağlanması

Dış piyasada ülkenin tek üretici olduğu mallarda gelirin artırılması

*Ülkenin kendi kendine yeterlilik politikası izlemek istemesi

*Belli bir üretici grubunun korunmak istenmesi

*Siyasal ve askeri sorunlar nedeniyle dış tic. yasaklanması

Dış Ticaret Politikasının ARAÇLARI

- 1. Gümrük Tarifeleri
- 2. İthalat Kotaları
- 3. İthalat Yasakları
- 4. Kambiyo Kontrolü
- 5. İthalat Teminatları
- 6. Çoklu Kur Uygulamaları
- 7. Fark Giderici vergiler
- 8. Yurt içi Sübvansiyonlar
- 9. İhracat Vergileri
- 10. İhracat Sübvansiyonları
- 11. Görünmez Engeller
- 12. Damping
- 13. Gönüllü İhracat Kısıtlamaları
- 14. İhracatın Teşvik Edilmesi

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ ARAÇLARI

■
1.
GÜMRÜK
TARİFELERİ

1. GÜMRÜK TARİFELEERİ

Dış ticarete uygulanan en eski ve yaygın politikadır . Gümrük vergilerinin başlıca amaçları; devlet hazinesine gelir sağlamak ve yerli sanayiye dış rekabete karşı korumaktır.

Gümrük vergisi; bir malın gümrük sınırını geçişinde ödenen vergi ve harçlardır.

Gümrük tarifesi ise Dış ticarete konu olan bütün mallara uygulanan vergileri belirleyen listelerdir.

Konuluş biçimine göre gümrük tarifeleri iki çeşittir.

1) Otonom tarife:

Ülkenin tek taraflı olarak aldığı kararlarla belirlenen tarifelerdir.

2) Sözleşmeli tarife:

Uluslararası anlaşmalar ve görüşmeler sonucu belirlenen tarifelerdir.

Uygulama ve Hesaplanma Biçimine Göre gümrük tarifesi 3 çeşittir

1. Spesifik gümrük tarifesi:

Malların birimi ve ağırlığı gibi fiziksel ölçüleri üzerinden belirli bir değer verginin alınmasıdır. Örneğin, her ithal TV den 50 TL vergi alınması

Avantajı; uygulanması kolaydır, anlaşmazlıklara neden olmaz

Dezavantajı; Enflasyonist ülkelerde verginin değeri sürekli azalır güncellenmesi gerekir.

2) Ad-Valorem Gümrük Tarifesi:

Malın değerinin belirli bir yüzde oranı şeklinde alınan vergidir. Örneğin, ithal edilen her TV nin değerinin % 35'i oranında vergi alınması.

3) **Karma Gümrük Tarifesi:** Her iki gümrük vergisi türünün bir arada kullanılmasıdır.

Malın **hammaddesi** üzerine spesifik,
mamul üzerine ise ad-valorem ,

vergi konulmasıdır.

-Türkiye'de Ad-valorem gümrük tarifesi kullanılıyor!!

Gümrük Tarifelerinin Etkileri

Dar Anlamdaki Ekonomik Etkiler;

- 1) Üretim etkisi
- 2) Tüketim etkisi
- 3) Gelir etkisi
- 4) Gelir dağılımı etkisi(Bölüşüm etkisi)

Genel Ekonomik Etkileri

- 1) Dış ödemeler bilançosuna etkileri
- 2) Milli gelire etkileri
- 3) İstihdama etkileri
- 4) Dış ticaret hadlerinin(fiyatların) tarife koyan ülke yararına dönmesi

Dar Anlamdaki Ekonomik Etkiler

1. Üretim etkisi:

Gümrük vergisi ile yurt içi fiyatı yükselen malın, yerli üretimi artar (Üreticilere olumlu etki) kaynak israfı!

2. Tüketim Etkisi:

Gümrük vergisi ile pahalanan yabancı malların yurt içinde tüketiminin azalması (Tüketicilere olumsuz etki)- talep esnekliğine bağlı olarak değişik oranlarda!!

3. Gelir Etkisi (hazineye):

Gümrük vergisi dolayısıyla hazinenin elde ettiği geliri gösterir.

4. Gelir Dağılımı (Bölüşüm) etkisi:

Gümrük vergisi ile fiyatı yükselen malın yerli üretimi genişler. Üreticilere olumlu etki.

Fiyat yükselince tüketiciler daha yüksek fiyat öder
Tüketicilere olumsuz etki.

Gelir tüketicilerden üreticilere doğru aktarılmış olur. Yani gelir yeniden dağılmış olur.

Gümrük vergilerinin genel ekonomik etkileri

- *Dış ödemeler bilançosu üzerinde etkisi (ithalatı kısıtladığı ölçüde)
- *Milli gelir üzerinde etkisi (Yurt içi üretimi arttırdığı ölçüde)
- * Ticaret hadlerinin ülke lehine değişmesi (Ülkenin kendi fiyatlarınının dış fiyatlara oranla düşük kalması)

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ ARAÇLARI

■ 2. İTİHAZAT
KOTALLARI

1.İTHALAT KOTALARI

İthalat üzerine konulan miktar veya değer kısıtlamalarıdır.

3 çeşit uygulaması vardır:

1.Global Kota:

2.Tahsisli Kota:

3.Gümrük Tarife Kotaları:

1.Global Kota:

Sadece ithal edilecek mal miktarının belirlendiği ;

ve

ithalatın hangi ülkeden ve kimler tarafından
yapılacağına müdahalenin olmadığı durumdur.

(10 milyon ton buğday ithal edilecek, nereden ve kim tarafından olduğu
önemli değil)

2.Tahsisli Kota:

İthal edilecek mal miktarının ve ithalatın kimler tarafından yapılacağı belirlendiği

ve

ithalat hakkının **ithalat lisansı belgesi** ile dağıtıldığı durumdur.

3.Gümrük Tarife Kotaları:

Belirli bir miktar veya değere kadar olan ithalata normal gümrük vergisi,

bu sınırdan sonra ki ithalata ise caydırıcı nitelikte yüksek gümrük vergisi konulması durumudur.

Örneğin; ilk 1000 adet tv için % 40 daha bu sınırdan sonrası için ise % 100 gümrük vergisi konulması gibi.

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ ARAÇLARI

■
3.
İTİHAZLAT
YASAKLARI

3.İthalat Yasakları

- Bir ülkenin belirli malların ithalatını tamamen yasaklamasıdır. Sebepleri ekonomik veya daha çok **siyasi, askeri, ahlaki ve sağlıkla** ilgili olabilir.
- İthalat yasağı sadece belirli ülkelere karşı da uygulanabilir. Ambargo uygulaması buna örnektir.

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ ARAÇLARI

4. KAMBIYO KONTROLÜ

4.Kambiyo Kontrolü

- Her türlü döviz işlemlerinin hükümetin elinde olduğu ve merkez bankası aracılığıyla yürüttüğü durumdur. İthalatçılar ithalat yapabilmek için izni ve dövizini Merkez bankasından alırlar. İhracatçılarda ihracat karşılığı aldıkları dövizini hemen merkez bankasına vererek milli paraya çevirmek zorundadırlar.
- Merkez bankası ithalata az döviz tahsis ederek ithalatı azaltabilir.

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ ARAÇLARI

■ 5. İTİFAIAT TENZİMLERİ

5.İthalat Teminatları

- İthalatçı mal siparişini verdiği anda ithalat bedelinin **belirli bir kısmını merkez bankasına yatırmak zorundadır**
- Mallar gelinceye kadar bu para merkez bankası tarafından bloke edilir, faiz ödenmez ve mallar gelince ithalatçıya ödenir. İthalatçı için gelir kaybı olacağından ithalatı caydırıcı etkisi vardır.

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ ARAÇLARI

6. ÇOKLU KUR
UYGULANMALARI

6.Çoklu Kur Uygulamaları

■ Çeşitli mal ve hizmetlerin dış ticaretine farklı döviz kurlarının uygulanmasıdır.

Örneğin;

ithalatı kısılmak istenen lüks mallar için **yüksek döviz kuru**, İthalatı arttırılmak istenen zorunlu mallar için **düşük döviz kuru** uygulanır.

İhracatı arttırılmak istenen mallar için **yüksek kur** ihracatı azaltılmak istenen mallar için **düşük kur** uygulanır.

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ

ARAÇLARI

7. FARK GİDERİCİ
VERGİLER

7.Fark Giderici Vergiler

- Hükümetin korumak istediği sektördeki üreticiler için yüksek fiyat saptaması, **eğer dışarıdan gelen ithal malların fiyatı daha düşük ise aradaki fark kadar gümrük vergisi** almasıdır.
- (Üretici için olumlu-tüketici için olumsuz-devlet için hazineye gelir)

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ

ARAÇLARI

8. YURTI İÇİ SUBVANSİYONLAR

8. Yurt içi Subvansiyonlar

- lke içindeki maliyetler dış fiyatlardan yüksek ise aradaki fark kadar devlet hazinesinden yurt içi üreticiye ödeme yapılır. Amaç, yurt içi üreticilere rekabet şansı yaratmaktır. (retici-olumlu, tüketiciler-olumlu-devlet hazinesine yk)
- Sadece bir firma veya sektöre veriliyor ise **spesifik subvansiyon** adı verilir.

Sakıncaları: Kaynak israfı, ařırđ üretim-stoklar, devlet hazinesine yk,

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ

ARAÇLARI

9. İHRACAT
VERGİLERİ

9.İhracat Vergileri

İhracat üzerine konulan vergilerdir.

Nedenleri;

- Devlet hazinesine gelir sağlamak,
- Aşırı kar eden ihracatçıları vergilendirmek,
- İç piyasada kıt olan malların ihracatını engellemek,
- Hammaddelerin yurt içinde işlenmesini özendirilmek,
- Doğal hammaddelerin arzını korumak,

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ ARAÇLARI

10. İHRACAT
SUBVANSİYONLARI

10. İhracat Subvansiyonları

- İhracatı teşvik etmek amacıyla ihracatçıya yapılan dolaysız ödemeler ve
- Vergi iadesi,
- Düşük faizli krediler,
- Ucuz hammadde,
- Dış piyasalara açılım ve tanıtım da devlet desteği gibi uygulamalardır.
- Etkisi: ihracat fiyatlarını düşürür, miktarını arttırır, istihdam hacmini arttırır,

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ ARAÇLARI

11. DAMPING

3.Dampingin Tanımı ve Türleri

- Damping; bir malın ülke içinde satıldığı fiyattan daha düşük bir fiyatla, dış piyasalarda satılmasıdır. Hatta bazen maliyet fiyatının altında bir fiyat uygulayarak uluslararası piyasaları ele geçirme amacını da taşır. Damping ucuz mal satmak değildir.

- Her ülke iç maliyet avantajlarını kullanarak Dünya piyasalarına ucuz mal satabilir.
- Damping, ithalatçı ülkenin potansiyel üretim gücünü zayıflatmak ve zarar vermek veya zarar tehdidinde bulunmak gibi bilinçli bir politika izlenilmesi nedeniyle doğar (Gültekin, 2005, s.10).

Uluslararası ticarete dumping üç şekilde yapılabilmektedir:

- **1. Geçici (sporadic) dumping;** ekonomide talep daralması, zevk ve tercihlerin, üretim teknolojilerinin değişmesi, teknolojik yenilikler sonucu bazı malların gelişmiş ülke pazarlarında demode olması, firmaların plansız üretim yapması gibi nedenlerle biriken stokları eritmek için, firmaların geçici olarak, düşük fiyattan dış pazarlara satış yapmaları sonucu oluşur

- Bu tür dumping, dumpingli satış yapılan ülkelerde tüketicilerin daha düşük fiyattan mal satın almaları nedeniyle, tüketicilerin lehine olur. Ancak, bu ülkelerde üreticilerin satışlarını düşürür ve kısa süreli zarar görmelerine neden olur. Bu yönüyle, dış ticarete görülen bir haksız rekabet uygulamasıdır.

- **2. Sürekli (persistent) damping;**
- iç piyasanın darlığı nedeniyle üreticilerin, optimum kapasiteye ulaşıp ölçek ekonomilerinden yararlanmak ve karını maksimum yapabilmek için maliyetinin biraz üzerindeki fiyattan uluslararası piyasalara sürekli satış yapmasıdır.

- Dünya ticaret tarihinde belki de en uzun süre ile uygulanan dumping, İngiltere'nin Levant Company aracılığı ile Osmanlı pazarlarında yünlü kumaş satımında uyguladıkları dumping olmuştur. 1580–1650 yılları arasında uygulanan bu dumpingde İngiliz yünlüleri Londra'daki fiyatlarından %20–30 ucuza satılmıştır.
- Sonuçta Osmanlı yünlü sanayi yıkılmıştır. (Çelik, 2009/b, s.191)

- **3. Yıkıcı (predatory) dumping;** şirketler yada devletlerin, bir ülkede iç piyasada
- rakipleri ortadan kaldırmak için, ürünlerinin fiyatını kendi ülkesindeki iç piyasa
- fiyatının altında belirleyerek uyguladıkları bir haksız rekabet türüdür. ABD, Avrupa Birliği ve pek çok ülkede antitröst yasalar ve rekabet yasaları ile uluslararası ticarete yıkıcı dumping yasaklanmaktadır (www.investopedia.com).

- 5.2.Dampinge Karşı Alınabilecek Önlemler
- Her ülke, dış ticarete dampingli ithalattan korunmak için, dampingli ithalata karşı
- soruşturma açılması, geçici önlem alınması, kesin önlem alınması ve yapılan soruş-
- turma sonucunda dampinge karşı vergi konulması gibi önlemler alabilir.
- Önlem alınmasını gerektiren haller, dampinge konu olan ithalatın Türkiye'de bir
- üretim dalında maddî zarara yol açması veya maddî zarar tehdidi oluşturması veya
- bir üretim dalının kurulmasını fizikî olarak geciktirmesidir.

- Dampinge konu olan ithalattan; maddî zarar gördüğünü veya maddî zarar tehdidi
- altında bulunduğunu veya bu tür ithalatın bir üretim dalının kurulmasını fizikî olarak
- geciktirdiğini iddia eden üreticiler veya üretim dalı adına hareket eden gerçek
- veya tüzel kişi veya kuruluşlar İthalat Genel Müdürlüğü'ne yazılı olarak başvuruda
- bulunabilirler.
- İthalat Genel Müdürlüğü, şikâyet üzerine veya gerektiğinde re'sen dumping incelemesi
- yapabilir.

- Dış ticarete haksız rekabetin önlenmesi için önlem alma görevi 3577/4412 Sayılı
- Kanun ile İthalat Genel Müdürlüğüne verilmiştir. İthalat Genel Müdürlüğünün ithalatta
- haksız rekabetin önlenmesi ile ilgili görevleri şunlardır (3577/4412 Sayılı
- Kanun Madde 5):
- a) Şikâyet üzerine veya gerektiğinde re'sen, verilen bilgi ve belgeler veya mevcut
- diğer bilgilerin ışığı altında ön incelemeyi yapmak,
- b) Soruşturma açılıp açılmayacağı hususunda Kurula teklif sunmak,

- <http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/frmmakale/2010-1/1.pdf> Dış Ticarete

11.Damping

- Aynı malın yurt içine göre yurt dışında daha düşük fiyattan satılması işlemidir. Mallar zaman zaman iç maliyetlerinin bile altında satılır.

- **3 Uygulaması vardır:**

- 1. Bir defalık damping
- 2. Yıkıcı damping
- 3. Sürekli damping

■ 1. Bir defalık damping:

■ Ekonomide ;

■ talep daraldığında,

■ zevk ve tercihler değiştiğinde,

■ aşırı stok durumlarında bu stokların eritilmesi amacıyla

■ yapılan damping uygulamasıdır.

■ 2. Yıkıcı dumping:

- Bir firmanın piyasadaki rakiplerini silmek için uyguladığı geçici olarak yaptığı dumping uygulamasıdır.

■ 3. Sürekli dumping:

- İç piyasa hacminin darlığı nedeniyle üreticinin tam kapasite kullanımını ve ölçek ekonomilerinden faydalanmak ve böylece karını arttırmak amacıyla sürekli düşük fiyat uygulamasıdır.

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ ARAÇLARI

12. GÖRÜNMEZ ENGELLER

■ 12.Görünmez Engeller

İthalatı kısıtlamak amacıyla halk sağlığı ve güvenlik gibi nedenlerle uygulanan idari ve teknik düzenlemelerdir.

Örn; paketleme, etiketleme, sağlık, kaliteye ilişkin düzenlemeler...

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ ARAÇLARI

13. GÖNÜLLÜ İHRACAT
KISITLAMALARI

■ **13.Gönüllü İhracat Kısıtlamaları**

- Bir malın ihracatının ülke ile karşı ülke arasında yapılan anlaşma ve görüşmeler sonucunda belirli bir kota ile sınırlandırılmasıdır.
- Gelişmiş ve yaptırım gücü yüksek olan ülkeler kalkınmakta olan ülkelere çeşitli yollarla baskı uygulayarak ihracatlarına kota koymalarını sağlayabilirler.

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ ARAÇLARI

14. İHRACATIN TEŐNİK
EDİLMESİ

■ **14.İhracatın Teşvik Edilmesi**

- **Gümrük tarifeleri;** Yurt içi üreticileri korumak ve ölçek ekonomileri elde ederek ihracat yapmalarını teşvik etmek için, **ithal malına yüksek vergi koyulması**, bu malın üretilebilmesi için ithal edilecek girdiler için de düşük gümrük vergisi konulması.
- **İhracatta Prim Sistemi;** İhracat yapan üreticilerin maliyetlerini düşürmek amacıyla devlet tarafından yapılan yardımlardır.(Örn; elde döviz tutma yetkisi, döviz tahsis etme, çoklu kur uygulaması gibi uygulamaları)

- **İhracatta vergi iadesi ve vergi indirimi;**
- **Girdi Teşvikleri;** Ucuz hammadde sağlanması, ucuz ve uzun vadeli kredi sağlanması gibi uygulamalar.
- **Devlet Yardımları;** Araştırma geliştirme, dış piyasalarda sergi ve fuar açma, yurt dışı Pazar bulma ve ambalajlama konularında devletin destek sağlaması.

3.KARŞILIKLI TİCARET SİSTEMLERİ

- **Karşılıklı ticaret;**
- mal hizmet karşılığında **ödemenin nakit ödemeden başka ;**
- mal, hizmet, teknoloji, alacak devri gibi şekillerde yapılması durumudur.

5.KARŞILIKLI TİCARET SİSTEMLERİ

5.KARŞILIKLI TİCARET SİSTEMLERİ

• Karşılıklı ticaret;

- Mal veya hizmet karşılığında ;
- ödemenin nakit değil de ;
- başka mal,
- hizmet,
- teknoloji,
- alacak devri
- gibi şekillerde yapılması durumudur.

BAŞLIKA KARŞILIKLI TİCARET SİSTEMLERİ UYGULAMALARI

- 5.1.Takas
- 5.2.Kliring
- 5.3.Karşılıklı satın alma,
- 5.4.Aktarma ticareti
- 5.5.Değiş-tokuş
- 5.6.Geri satın alma
- 5.7.Fason imalat
- 5.8.Yap-işlet-devret
- 5.9.Dengeleme anlaşmaları
- 5.10.Satın al-Sat

5.1.TAKAS

- Yaklaşık olarak eşit değere sahip olan mal, hizmet veya teknolojinin **para kullanılmaksızın** başka bir ülkeye ait mal, hizmet veya teknoloji ile değiştirilmesidir.
- Bağlantılar miktar veya toplam tutar üzerinden yapılmaktadır.

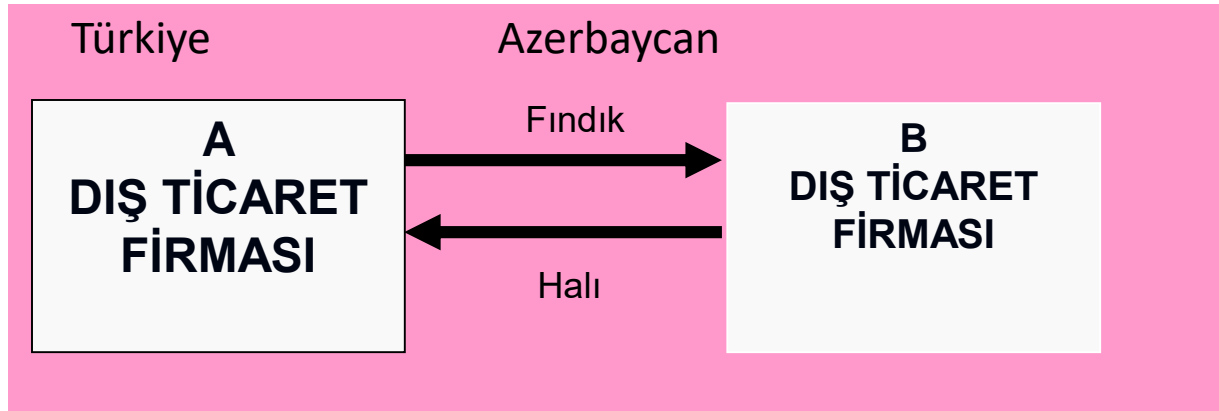
2 şekli vardır.

1- İkili takas 2- Dörtlü takas

Takasın Özellikleri

- Takasta ticarete konu olan mallar birbirleriyle ilişkisiz ve genellikle kalitesizdir.
- İşlem süresi 2 yıl civarındadır.
 - Genellikle;
 - mallarını U.A. piyasada ihraç etmekte güçlük çeken,
 - Ülke parası konvertible olmayan ve
 - döviz rezervleri kıt olan ülkeler arasında yapılır.
 - İhracatçı malını ithal etmek isteyen firma bulmakta zorlanır.

İKİLİ TAKAS

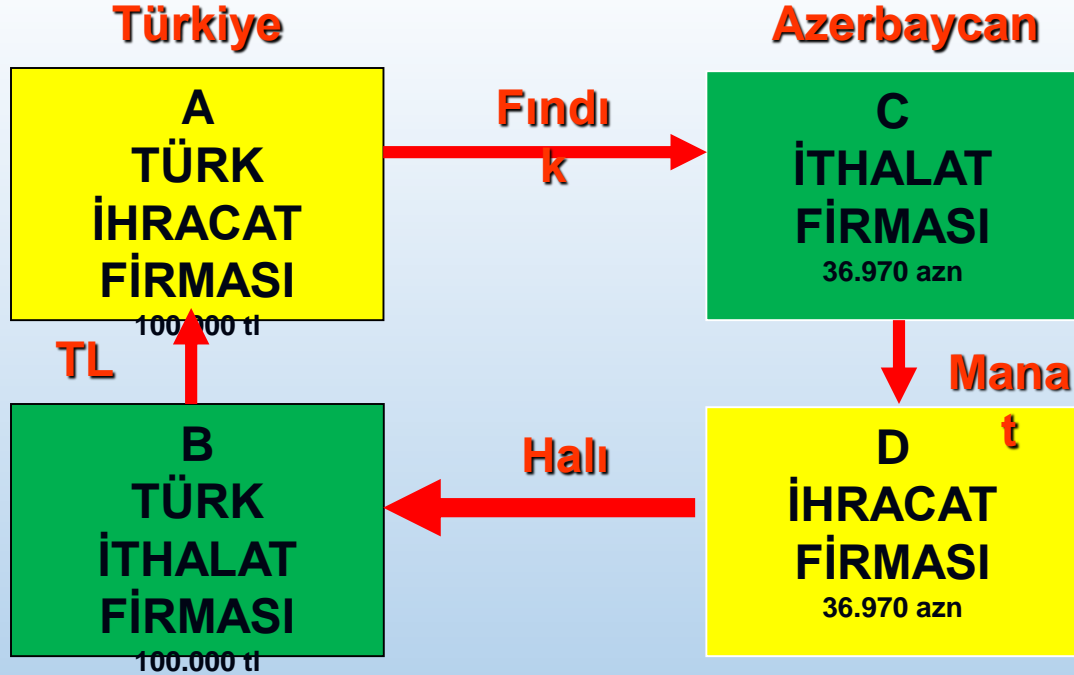
İkili Takas: İki ülkede karşılıklı istekleri örtüşen hem ithalatçı hem de ihracatçı olan

- Türk A firması Azerbaycan'dan halı ithal etmek istiyor ve ödemeyi döviz ile değil fındık ile yapmasını kabule edecek bir Azeri Firması bulmak durumundadır.
- **Bu durumun dezavantajları vardır.**
- Döviz yerine fındık kabul edecek sınırlı sayıda firmaya bağlı kalmaktadır.
- **Kaliteli ve ucuz mal seçme şansı kaybolmaktadır.**

- 12.07.2014 kur:

- 1 try (TL) = 0,3697 azn (Azerbaycan manatı)
- 1 azn=2.7046 try
- Örneğin 100.000,00 tl lik ihracatın bedeli:
- 100.000,00 tl x 0,3697 = 36.970,00 azn
- Veya
- 36.970,00 azn x 2,7046 = 100.000,00 tl

DÖRTLÜ TAKAS

Dörtlü Takas: İki ülkede de biri ithalatçı biri de ihracatçı olan ikişer firma vardır.

5.2.KLİRİNG

- İşleyiş sistemi aynen dörtlü takas gibidir.
- Tek farkı ;
- devreye her iki ülkenin merkez bankaları veya bağımsız kliring ofislerinin girmiş olmasıdır.

İthalatçı firma malın bedelini kendi milli parası cinsinden öder.

(örn. İthalatçı Azerbaycan ise ödemeyi kendi kliring ofisi veya merkez bankasına manat olarak öder.)

İhracatçı firma da malın bedelini kendi parası cinsinden tahsil eder.

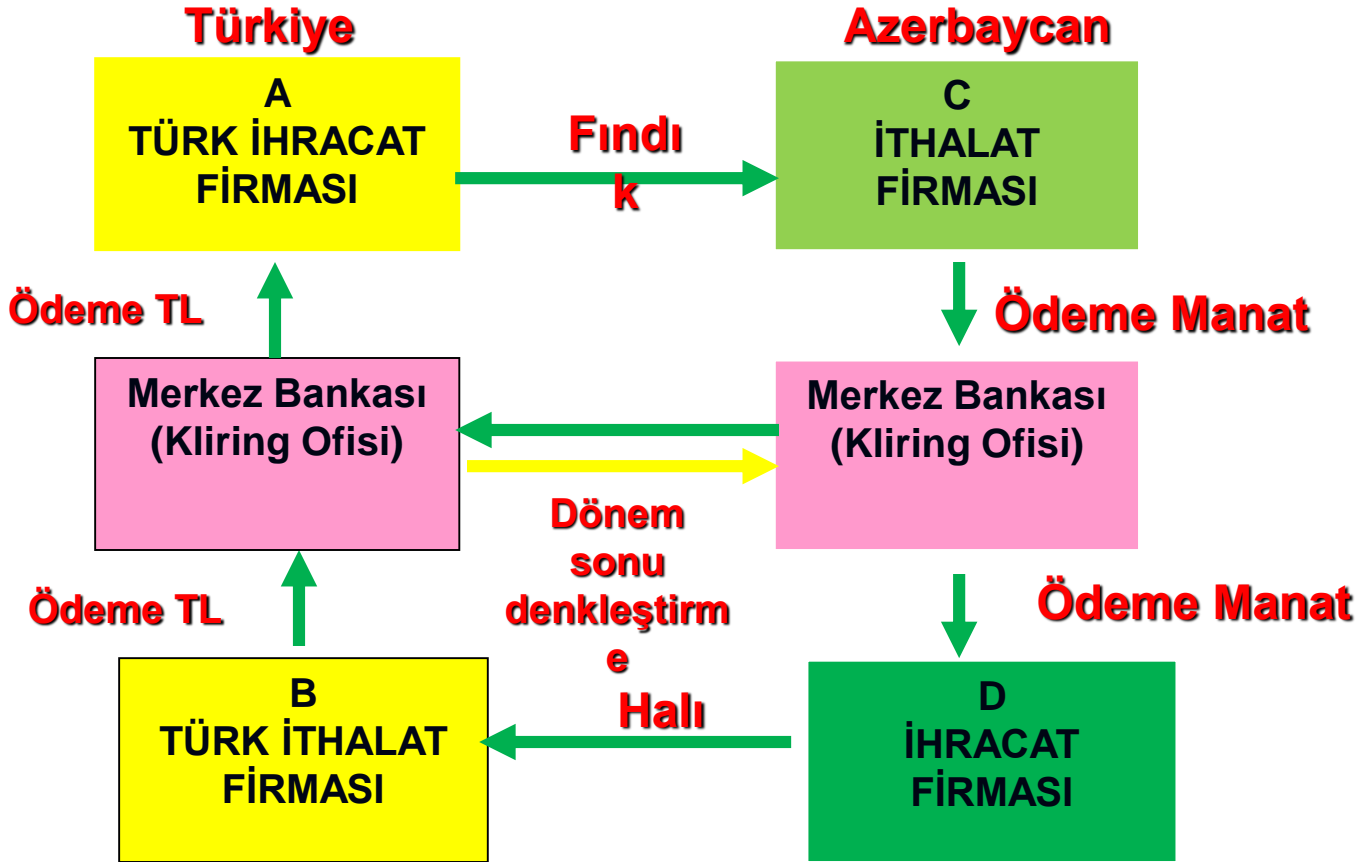
(örn. İhracatçı Türkiye ise ödemeyi kendi kliring ofisi veya merkez bankasına türk lirası olarak öder.)

Bu, kliring ofisleri sayesinde gerçekleşir.

- **Kliring**, ülkeler arasındaki iki yanlı ticaret anlaşmalarının temelde malla ödemeyi öngören bir türü.
- **Kliringde anlaşmalı ülkeler arasında ithalat ve ihracat işlemleri döviz kullanılmadan mahsup ve takas yoluyla ve kliring kurumları aracılığıyla gerçekleştirilir.** Kliring kurumları merkez bankası ya da kliring ofisidir.
- Kliring anlaşması imzalayan ülkelerde ithalatçılar ithal ettikleri malların bedelini kendi ülkelerinde ulusal paralarıyla öderler. Bu paralar anlaşmalı ülkeye ihracatta bulunmuş kişilere alacaklarının ödenmesinde kullanılır.

- Böylece dövizle ödeme yapma zorunluluğu ortadan kalkar. Kliring uygulaması daha çok mallarını serbest dövizle satamayan ülkelerin başvurduğu bir yoldur ve çoğu durumda bir ülkenin dış ticaretini gittikçe bağımlı kıldığı için tercih edilmez.
- Bunun en iyi örneği II. Dünya Savaşı öncesi ve sırasındaki Türk-Alman dış ticaretidir.
- Kliring anlaşmaları genellikle kısa dönemler (genelde bir yıl) için yapılır. Dönem sonunda iki ülke arasındaki ihracat ve ithalat birbirine eşitlenmediği takdirde yani taraflardan birinin alacaklı veya borçlu olması durumunda hesapların altın veya konvertibl dövizlerle denkleştirilmesi gerekmektedir.

KLIRING

5.3.KARŞILIKLI SATIN ALMA

- Özel bir firmanın bir ülkeye mal satması,
- karşılıklı olarak da belirli bir süre sonra,
- alıcı ülkeden mal satın alması işlemidir.

Önce bir satış, sonrada karşı satış sözleşmesi olarak iki sözleşme yapılır.

Daha sonra bu sözleşmeler birbirine bağlanır.

Ödemeler serbest dövizle yapılır.

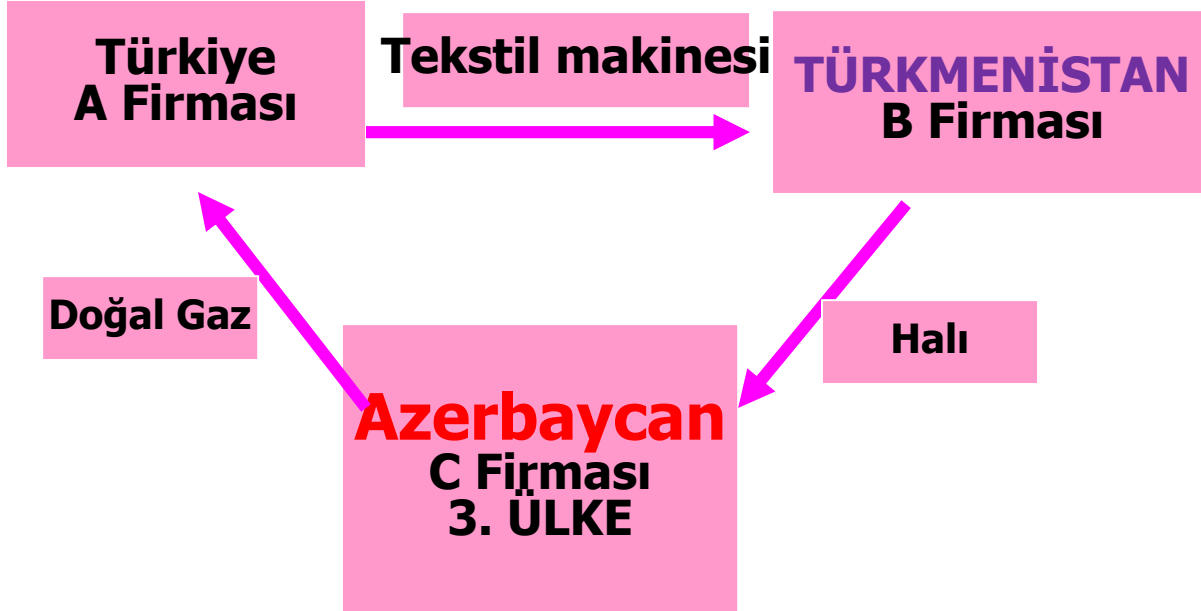
- **Dış ticareti yapılan mallar birbirleriyle ilişkisizdir.**
- **Net bir döviz kaybı olmadan dış ticaret yapılmış olur.**

-
- Karşı ticaretin en yaygın olarak kullanılan şeklidir.
- **Karşılıklı alımda ihracatçı ;**
- **sipariş edilmiş malların satışını güvence altına almak amacıyla ,**
- **bir koşul olarak ;**
- satıcının ihracat sözleşmesindeki değerin belirli bir yüzdesindeki malı **karşı taraftan;**
- **ya bizzat satın alması**
- **ya da satışının bir üçüncü tarafça gerçekleştirilmesini sağlamasına dayanan bir işlemdir.**

5.4.AKTARMA TİCARETİ

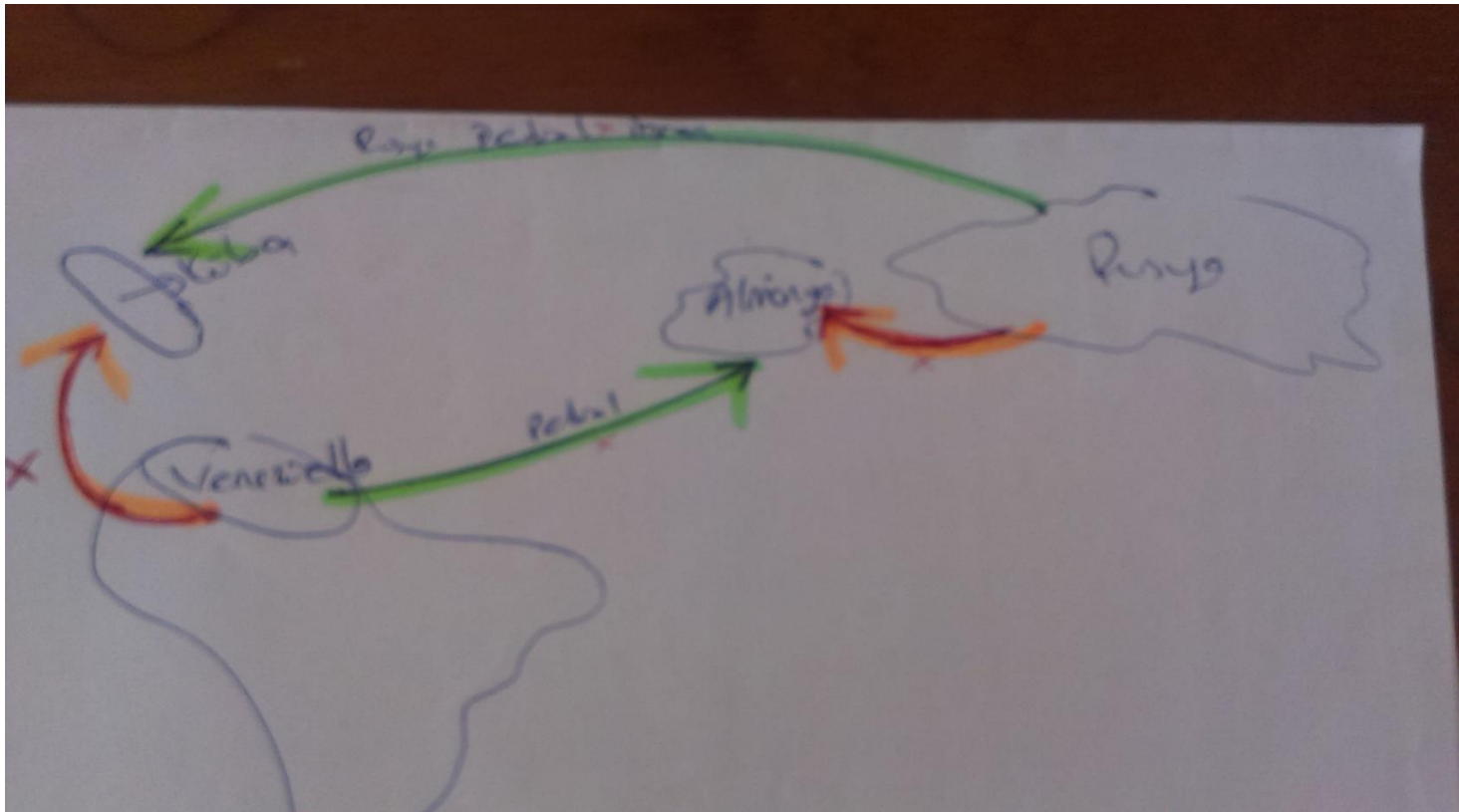
- Dönem sonu itibariyle ticaret dengesi gerçekleşmediğinde ,
- borçlu ülkenin borcuna karşılık vereceği mal yoksa ,
- **alacaklı ülke,**
- **alacağının tamamını veya bir kısmını üçüncü bir ülkeye devreder.**

AKTARMA TİCARETİ

5.5.DEĞİŞ-TOKUŞ

- İlave ve gereksiz ulaştırma masraflarından kaçınmak için;
- dış ticarete konu olan **mal veya hizmetlerin satıcılarını**;
- yani ticaret partnerlerini değiş tokuş etme işlemidir.
- Malların özelliği fiyat ve kalite açısından standart olmasıdır.
 - Ekteki örnekte:
- Rusya Küba ya petrol satıyor. (mesafe çok uzak)
- Venezüella da Almanya'ya petrol satıyor. (mesafe çok uzak)
- Rusya Almanya'ya petrol satsın, (mesafe çok yakın)
- Venezüella'da Küba'ya petrol satsın. (mesafe çok yakın)

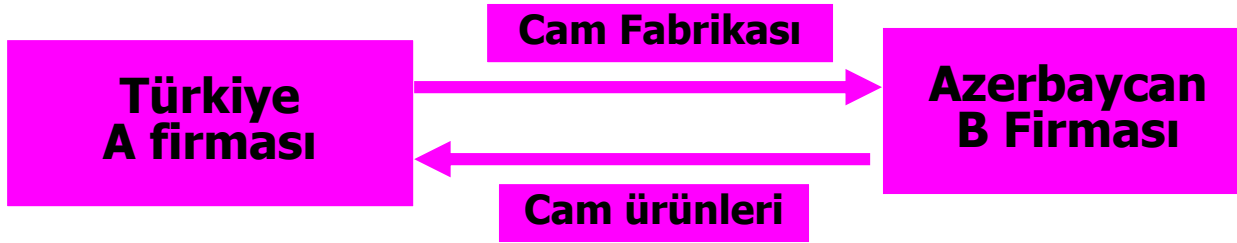

5.6.GERİ SATIN ALMA(BUY-BACK)

- Bir ülkedeki bir firmadan diğer ülkedeki firmaya **makine, teknolojik bilgi veya komple fabrika satılıp;**
- **karşılığında bunların kullanımı sonucu üretilen mallar satın alınır.**
- **Avantajı:** Herhangi bir döviz çıkışına sebep olmadan teknoloji fabrika makine gibi yüksek maliyetli mal ithalatı sağlar. Ayrıca bunlar ile üretilen mallarında dış piyasalarda kolayca satılmasını sağlar.

GERİ SATIN ALMA

- Geri satın alma

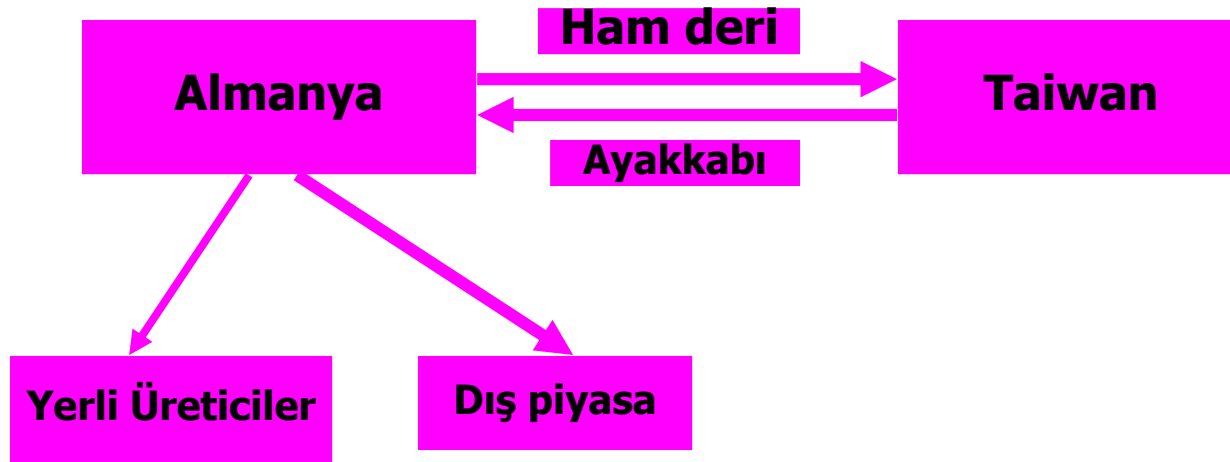
5.7.FASON İMALAT

- Bir firmanın gerekli ara malı ve hammaddeyi sağlayarak başka bir firmaya mal imal ettirmesi durumudur.
- Daha sonra imal edilen mallar **siparişi veren firma tarafından devralınır**. Bu mallar ya bu ülkenin yerli tüketicilerine ya da dış piyasalardaki tüketicilere satılır.

5.7.FASON İMALAT

- Avantajı:
- Sipariş veren sanayileşmiş ülkenin maliyetini düşürür,
- imalatı yapan az gelişmiş ülke için ise hem istihdam yaratır
- hem de üretime bazı katkılarda bulunabilmesi ölçüsünde
- döviz geliri sağlar.

FASON İMALAT

5.8.YAP-İŞLET-DEVRET

- Bir firmanın başka bir ülkede yaptığı tesisin bedelini,
- o tesisi işletip ürettiği malları satarak alır.
- İşletme faaliyetini (ne zaman sona erecek bakımından) ;
- kredi,
- kredi faizleri ve
- öngörülen kârı
- karşılıncaya kadar devam ettirir.
- **Öngörülen süre dolunca** işletme ev sahibi ülkeye devredilir.

5.8.YAP-İŞLET-DEVRET

- Avantajı:
- Ev sahibi ülkenin karşılayamayacağı kadar **büyük yatırımlar bu şekilde yapılmış olur.**
- Az gelişmiş ülkeden **döviz çıktısı olmadan** makine, teçhizat, teknoloji sağlanmış olur.

5.9.DENGELEME ANLAŞMALARI

- Gelişmiş bir ülke firmasının az gelişmiş veya döviz sıkıntısı çeken bir ülkeye uçak, askeri malzeme gibi büyük döviz harcaması gerektiren malları satması veya bu ülkede üretim tesisleri kurması.
- Tesisi kuran veya malını satan şirkete serbest döviz ödemesi yapılır.
- **Ancak alıcı ülkeye çeşitli kolaylıklar sağlar,**
- **örneğin, projenin belli kısımlarının ev sahibi ülke firmalarına yaptırılması gibi.**

5.10.SATIN AL-SAT

- Döviz sıkıntısı olan bir ülke firması başka bir ülke firmasından mal ithal edebilmek için;
- önce o firmaya mal ihraç eder.
- Böylece bu firmaya finansman imkanı sağlanmış olur.
- Bu döviz özel bir hesapta tutulur.
- Bir süre sonra da döviz sıkıntısı çeken bu ülke gerekli ithalatı yapar parasını da o özel hesaptan çekerek ödemede bulunur.